

Nr 3.

Av herr Elowsson, Nils, om utredning rörande omdaning av kantorsbefattningarna i rikets församlingar.

Sverges folk har i sin medfödda sång- och musikbegåvning en kulturtillgång, vilken dessvärre i alltför stor utsträckning ligger obrukad. Anledningen härtill är icke bara att mekanisk sång och musik kan erhållas genom grammofon och radio, eller att man hellre sitter som åhörare än själv utövar sång och musik, det beror helt visst i mycket hög grad även därpå, att en stimulerande undervisning i sång och musik saknas ute i landets olika församlingar. Funnes sådan, skulle intresset för sång och musik utan tvivel kunna vidgas och fördjupas högst betydligt. Detta framgår bland annat därav, att på alla de platser, där en för sång och musik intresserad person frivilligt tar hand om undervisningen på detta område, där brukar det gå lätt att vinna resultat.

De värden, som ligga i det egna utövandet av sång och musik, voro mera uppskattade förr än nu, och det har också fram till 1800-talets sista hälft kunnat spåras ett allmännare intresse härför. Sålunda utvecklades efterhand kyrkosångaretjänsten i de små medeltida kyrkorna fram genom tiderna till en kyrkomusiker- och sångarebefattning, och i vissa församlingar begränsades denne persons åligganden inte enbart till handhavandet av den kyrkliga sången och musiken, utan han fick sig också ålagt — om än i undantagsfall — att handleda skolbarnen i sång av icke kyrklig karaktär.

För närvarande är odlandet av sången och musiken i huvudsak beroende på enskilt initiativ. Tagas sådana, kunna stora resultat vinnas, utebli de, betyder det att vi i detta avseende bli andligen fattigare än vi behövde vara. Frånsett en del statliga åtgärder för utbildningen av musiker och anslag till kungliga teatern samt till konsertföreningar och någon enstaka musikskola inskränker sig det allmännas intresse till att städerna anslå medel till konserter och liknande, men stort längre har man inte kommit. Upptäckandet av sång- och musikbegåvningar ute i landet överlämnas härigenom helt åt slumpen; den glädje och vederkvickelse, det egna sång- och musikutövandet skänker, får den stora massan av vårt folk aldrig känna, och de stora kulturvärden i skilda avseenden, som sången och musiken skulle kunna skänka det svenska hemlivet, dem får detta alltför ofta undvara.

För att taga vara på dessa värden tarvas det en verksam kraft i varje församling, en person som har såsom sin huvuduppgift att handleda såväl unga som äldre i sångens och musikens värld och ge undervisning i deras utövande. Först härigenom kan hela vårt folk erövrats åt sången och musiken.

Som så mycket annat är emellertid även detta en kostnadsfråga, och med hänsyn härtill torde det vara lämpligt att med denna musiklärarebefattning i profan sång och musik förena befattningen som kantor i en eller flera församlingar. I allmänhet är det nu så, att kantorsbefattningen — i de fall den ej är förenad med skolläraretjänst — sällan ger sin innehavare full sysselsättning eller skälig inkomst. Vi ha här en kår av sång- och musikbegåvade personer, vilka mycket ofta gå misskända genom livet och endast sällan bli fullt utnyttjade inom det område, där de ha särskilda förutsättningar att vara till nytta och glädje. Vidgade man ramen för deras verksamhet dithän, att de jämsides med sin befattning som kyrkliga sångare och musiker även skulle handhava sångutbildningen för barnen i sista klassen i folkskolan och leda sång- och musikundervisningen i församlingen i övrigt, så skulle de därigenom bli nyttiga på ett helt annat sätt än nu och trevnaden i såväl hemmen som i vårt offentliga liv och inom våra organisationer bli långt större än den nu är.

Genom en sådan sång- och musikundervisning skulle vi också vinna åtskilligt utöver den individuella tillfredsställelse utövan det av sång och musik ger den enskilde. Vi ha som bekant kunnat åt den övervägande delen av vårt folk bereda en kortare arbetstid och därmed ökad fritid. Men ha vi i nödig omfattning ökat möjligheterna att på ett rätt sätt *bruka* denna fritid? Utan att vilja på minsta sätt förringa värdet av det som hittills gjorts i detta avseende nödgas man nog svara nej på den frågan. Ungdomen har, i stället för att rätt begagna sin fritid, kommit ut i ett många gånger ohejdat nöjesliv, som inte alltid varit av godo. Sången och musiken skulle kunna verka förebyggande på detta område och samtidigt skänka mera glädje och tillfredsställelse än nutidens bullrande nöjen förmå.

Vidare skulle vi kunna ge åt vårt föreningsväsen i dess många och skiftande former en högre lyftning, om vi hade sången och musiken mera tillgänglig än vi nu ha. Detta vore helt visst av mycket stor betydelse i ett land, vilket i så hög grad som vårt bygger på folkets självstyre och organisationsväsen. Ett fördjupat och förädlat föreningsliv skulle vara av en ovärderlig styrka för demokratin, och att musiken och sången skulle kunna i väsentlig grad bidra härtill, det låter sig icke bestrida.

Tydligt är emellertid att genomförandet av en reform på detta område tarvar en grundlig utredning. Man får därvid också taga sikte på att lämpliga lokaler för musikutövningen beredas — där de inte redan finnas — samtidigt med att medborgarhus eller hemgårdar i en eller annan form komma till stånd. Det är också tydligt, att orgel och piano eller flygel böra finnas i lokalen.

Största kostnaden är dock i regel förknippad med musiklärarens anställning. Som ovan nämnts får det anses både lämpligast och billigast att låta församlingens kantor sköta sysslan, vilket dels förutsätter att denna avlönas så, att den både lockar förmågor att *studera* och de utbildade musiklärarna att *söka* befattningarna. Både med hänsyn till att inte alla nu tjänstgörande kantorer

äro utbildade för att fylla en sådan vidgad uppgift och till församlingarnas ekonomi torde det få förutsättas, att genomförandet av denna nya ordning oftast finge ske då kontor uppnått pensionsåldern eller vid dödsfall.

Vid utredningen bör särskild vikt fästas vid kantorernas *utbildning*, vid att de få full *sysselsättning* och att deras avlönings- och anställningsförhållanden bli tryggade.

Gentemot önskemålet om en utredning av frågan just nu kan naturligtvis invändas, att såväl statens som kommunernas finanser äro och ävenledes under den närmaste framtiden bli sådana, att stat och kommuner icke kunna åtaga sig ytterligare utgifter, vilka icke äro oundgängligen nödvändiga. Utan att vilja förringa värdet av en sådan invändning torde det dock vara motiverat framhålla, att utredning och tillämpning av denna reform kan förutses komma att taga ganska lång tid i anspråk — fullt genomförd kan den eventuellt komma att taga en tid av ett trettiotal år — och att den är avsedd att genomföras successivt. Detta betyder för statens del jämförelsevis låga kostnader under de första åren. För kommunerna kan reformen inte heller bli alltför betungande, om avlöningsförhållandena för kantorerna ordnas ungefär som för folkskollärarna.

Med hänvisning till ovanstående får undertecknad därför hemställa,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om en utredning av frågan *under vilka former och på vad sätt* en successiv omdaning av kantorsbefattningarna i våra församlingar kan ske, i avsikt att åt innehavarna av dessa befattningar även uppdraga handledningen av sången och musiken i allmänhet inom respektive församlingar eller eventuellt ännu större områden.

Stockholm den 10 januari 1942.

N. Elowsson.
